

הלכה כחכמים. וראה עוד לעיל כו-כו בדיני דחיית הדם בעבודות פסולות.

קודם זריקה, לא נעשה הדם 'שיריים' להיפסל, ואפשר לקבל דם הנפש ולזרוק (עפ"י גמרא לעיל). ומדברי הרמב"ם יש מדייקים שבקבלה לבד עושה שיריים לענין פסול הקרבן. והראב"ד השיגו. ויש מפרשים גם כוונת הרמב"ם שקיבל וזרק.

ג. דם שנתקבל בכלי ונשפך – מפורש במשנה שאינו נדחה. ואולם רב ירמיה מדיפתי בשם רבא העמידה כחנן המצרי שאינו סובר דחוי, אבל רב אשי אמר כל שבידו אינו 'דחוי', והרי כאן בידו לאספו ולזרוק בכשרות. וכן הוכיח רב שייא כדבריו.

א. דוקא בדיחוי כזה שאינו נובע מפסול הגוף, אבל דיחוי הבא מפסול הגוף, הריהו דחוי אפילו בידו (תוס' בסוכה ועוד. וע' או"ש גירושין ספ"ח; הר צבי).
עוד מבואר מהתוס' שדוקא בכגון זה שמצוה לאספו, אבל בלא"ה הגם שבידו הרי זה דיחוי (וע' שפ"א לעיל לב).

ב. לאחר זריקת הדם, אם נשפך – יש להסתפק האם צריך לאספו ולשפכו על היסוד אם לאו (לקוטי הלכות תמיד פ"ג בתורת הקדשים' ח).

דף לה

נה. א. מדוע פקקו את העזרה בשחיטת הפסחים?

ב. האם כשר הכהן לעבוד כשרגלו רטובה מדם או משאר משקים?

ג. האם יש להקפיד על דיני חציצה בהולכת אברים לכבש ובהולכת עצים למערכה?

א. לרבי יהודה, טעם פקיקת העזרה הוא כדי למלאות בכוס מדם התערובת לזרוק על המזבח, משום חשש דם שנשפך מן הכלי ולא נזרק. לחכמים לא היו עושים כן, וזה שפקקו – משום שבה ויידור לעבודה, שיהו בני אהרן מהלכים עד ארכובותיהם בדם [ובשעת העבודות היו הכהנים פוסעים מעל אצטבאות שבעזרה כדי שלא יתלכלכו בגדיהם].

הרמב"ם השמיט פקיקת העזרה בערב פסח (ע' שפת אמת). ויש מי שפירש שאין זו מצוה אלא מעלה בעלמא אם ירצו, ואם קשה לכהנים לילך על האצטבאות לא היו עושים כן. ולכך השמיטו הרמב"ם (אגרות משה חו"מ ח"ב סא, ד. וכיו"ב יש לפרש השמטת הרמב"ם לציפוי פי השופר שבמקדש בכסף או בזהב (ע' משנה ר"ה כו:)).

ב. הדם והדיו והחלב – יבשים חוצצים, לחים – אין חוצצים. הלכך רשאי הכהן לעבוד כשכף רגלו רטובה. [לדברי רב גידל בשם זעירי (מנחות כא.), אם מתחיל הדם להתייבש באופן שנמשך ונדבק קצת במגעו – חוצץ. וכן מובא בפוסקים. וצ"ע אם הוא הדין בשאר משקין (שפת אמת שם)].

חציצה בדברים לחים בבגדי כהונה; הנה מדברי הגמרא (כד:): נראה שדיני חציצה שבין גוף הכהן לבגדיו ובינו לרצפה שוים הם, וא"כ נראה שמים שעל גוף הכהן אינם חוצצים בינו לבגדים. וצריך עיון בדברי המשנה-למלך (עבודת יוהכ"פ ב, ה) שכתב שכשגופו רטוב, המים חוצצים בינו לבגדים [ומה שהשוה זאת לרוח שבין בשרו לבגד – יש לדחות ששם הבגד מופרד

מהבשר, משא"כ במים שעל הבשר] (עפ"י עמודי אור לו. וכבר הקשה כן הברכ"י ריש הל' תפלין). ויש מי שצדד לישב שרק במיעוטו אין הלח חוצץ מפני שהוא סר בקלות, אבל אם החציצה ברובה או בכלול, הגם שהוא לח ואינו מקפיד – חוצץ (עפ"י קהלות יעקב טהרות נח).

ג. בהולכת אברים לכבש, יש להקפיד על חציצה, שעבודה היא. אבל הולכת עצים למערכה לאו עבודה היא.

נו. מה דין הדברים המפורטים להלן לענין פיגול; לפגל את עצמם ואת אחרים כשחשב לאכלם חוץ לזמנם; להתפגל ע"י שאר הזבח כשחשב על הזבח לאכלו חוץ לזמנו; לחייב את האוכלם משום 'פיגול' –

א. עור, רוטב, קיפה, אלל-בהמה, עצמות, גידים, קרנים, טלפים, ביצי תורים, חלב מוקדשין, צמר שבראש הכבשים, שער שבזקן התישים.

ב. שליל ושלילא.

ג. אלל ומוראה של עוף.

ד. בשר ואימורים של פרים ושעירים הנשרפים.

א. עור הבהמה, רוטב וקיפה וכד' – החושב לאכלם חוץ לזמנו / למקומו – הזבח כולו כשר וגם הם עצמם, מפני שאינם ראויים לאכילה. חישוב על הזבח לאכלו חוץ לזמנו – לא התפגלו והאוכלם פטור. וכן אין חייבים עליהם משום נותר וטמא.

והוא הדין לדברים הנאכלים שאינם מגוף הזבח, כגון חלב מוקדשין (בדדי הבהמה) וביצי תורים.

א. נסתפק במשנה למלך (פסוה"מ יח,ז), האם חייבים מלקות על אכילתם משום אכילת פסולי

המוקדשין. ובקרבן אורה כתב שכיון שאינם ראויים לאכילה – פטור מכל וכל.

ב. מחשבת הקטרה דינה כמחשבת אכילה, ולא חל פיגול על העצמות וכדו', הגם שלכתחילה

מקטירים את העצמות עם שאר הבשר, בעולה (עפ"י רמב"ם יד,ה; זבח תודה). ובשפת אמת כתב

להסתפק במחשבת הקטרה על עצמות עולה, שי"ל שנחשבות ראויות להקטרה.

ג. התוס' (מג. ד"ה והלבונה) צדדו שחל דין פיגול על עצים והאוכלם חייב כרת כשם שנתרבו לאכילה בטומאה.

ב. שליל (= עובר) ושלילא; החושב לאכלם חוץ לזמנו / מקומו – לא פיגול, לא את עצמם ולא את שאר הזבח.

חישוב על הזבח – נתפגלו השליל והשלילא (ר' אלעזר. וכן סייע רבא ממתני') והאוכלם חייב (מפני שראויים לקצת בני אדם. אך כיון שאין דרכם להאכל, אין מחשבת פיגול עליהם).

לענין חיוב נותר וטמא – דעת הרמב"ם (פסוה"מ יח,כג) שחייב. ודלא כפשטות הברייתא. ודעת

התוס' נראה שפטור (ע' תד"ה פיגול וד"ה הא. וע' רעק"א ועוד).

ג. אלל (רש"י: גידי צואר. ויש פירושים נוספים) של העוף ראוי לאכילה ומפגל וגם מתפגל. אבל מוראת העוף (=

פרשו) אינה ראויה לכל בני אדם, הלכך אינה מפגלת לא את עצמה ולא את אחרים כשחישב לאוכלה חוץ לזמנו, אבל אם חישוב על האלל – נתפגלה המוראה.

הרמב"ם כתב שזבח שנתפגל – אינו חייב על המוראה. וכנראה לא גרס בסוגיא 'אלל ומוראה'

(מפרשים).

ד. בשר ואימורים של פרים הנשרפים; לדברי רבי שמעון (מג.) אין פיגול נוהג כלל בקרבנות שאינם נעשים על מזבח החיצון. לחכמים – יש תורת פיגול בהם, ודוקא כשחישב על האימורין, נתפגלו הם ונתפגל הבשר – כן אמר ר' אלעזר. אבל מחשבה על הבשר אינה מפגלת, שאין הבשר מן הנאכלים, לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח.

ברמב"ם משמע שהאוכל מבשר חטאות הפנימיות שנתפגלו – אינו חייב כרת, מפני שאין להם מתירין. ודלא כרש"י (ע' רעק"א; רש"ש כאן ובמעילה ט. ואבי עזרי פסוה"מ יח.ח. והשמיט דין 'פיגול באימורין נתפגלו הפרים).

דף לו

נז. האם המחשבות דלהלן פוסלות את הזבח? ומה דינו של האוכל ממנו?

- א. חשב להניח הדם או האימורים למחר; להוציאם חוצה.
 - ב. חשב להניח הדם למחר ואח"כ חשב מחשבת פיגול.
 - ג. ליתן את הדם שלא במקומו הראוי, בזמנו; שלא בזמנו.
 - ד. שיאכלוהו או יקריבוהו ערלים או טמאים; חשב לערב את דמו בדם פסולים; חשב על הפסח לאכלו נא או לשבור בו עצם.
 - ה. שיאכלוהו טמאים חוץ לזמנו.
 - ו. להכניס הדם להיכל.
- א. שחטו על מנת להניח דמו או אימוריו למחר, או להוציאם לחוץ; רבי יהודה פוסל, שהמחשבה כמעשה. וחכמים מכשירים.

התוס' צדדו שמחשבת הוצאה אינה פוסלת לרבי יהודה אלא בדם ולא באימורים, שהרי אין הזבח נפסל בהוצאת האימורים לאחר עבודות הדם. ובמנחות (יה.) צדדו התוס' שמא מחשבת אימורין לר' יהודה לא פסלה אלא מדרבנן. והנצי"ב כתב שלא נפסלו אלא האימורים לבדם, והבשר ייאכל. לדעת הכל אין חיוב כרת באכילתו.

ב. חשב מחשבת הינוח ואחר כך מחשבת פיגול; לדברי חכמים – הרי זה פיגול והאוכלו בכרת, שהרי לא נפסל במחשבה הקודמת. ורבי אבא אמר שגם רבי יהודה מודה לדבר, שנעשה 'פיגול'. ונדחו דבריו, שכיון שחשב מחשבת פסול אחרת, לא נקבע הפיגול במחשבת 'חוץ לזמנו'.

ג. חישב ליתן הדם על המזבח בזמנו, שלא במקומו; למ"ד שלא במקומו כמקומו דמי – כשר, למ"ד לאו כמקומו דמי – אמרו בגמרא שבדין היה לפסול לדעת ר' יהודה שסובר מחשבה כמעשה, אלא שר' יהודה עצמו סובר כמקומו דמי.

לחכמים, למ"ד לאו כמקומו דמי – פסול, כשאר מחשבת 'שלא במקומו' (עתוס' לעיל כו.). ויש סוברים שכשר מפני שאין מחשבת שלא במקומו אלא ב'מקום משולש' שדם ובשר ואימורין פוסלים בו (הר" יום טוב – בתוס' לעיל כט.).

חישב ליתן חוץ לזמנו שלא במקומו – פסול, ואין בו כרת לאוכלו. ולמאן דאמר 'שלא במקומו כמקומו